תורה אור

אם לא נאמרו חמורות הייתי אומר על החמורות במיתה הא מטומאת שרץ קאתיא ודיו לבא מן הדין להיות כנדון: אמר זעירי קלות=טומאת שרץ, חמורות=טומאת מת והכי קאמר אילו נאמר טומאת שרץ ונאמר מעשר ותרומה ולא נאמרה טומאת מת הייתי אומר א] [קלות] על הקלות=בלאו (ועל החמורות במיתה, ומדקלות על החמורות=במיתה חמורות ב] (נמי) על הקלות במיתה לכך נאמרו חמורות: *כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול: תנו רבנן או אינו מביא אלא כיוצא בשלמים מה שלמים מיוחדים נאכלין לשני ימים ולילה אחד אף כל נאכל לשני ימים ולילה אחד, נאכל ליום ולילה מנין? תלמוד לומר "מבשר" כל ג] ששיריו נאכלין, עולה שאין שיריה נאכלין מנין? תלמוד לומר "זבח" מנין לרבות העופות והמנחות עד שאני מרבה לוג שמן של מצורע? תלמוד לומר "אשר הם מקדישים לי" ואתי נותר חילול-חילול מטומאה ואתי פיגול עון-עון מנותר, ומאחר שסופו לרבות כל דבר למה נאמר שלמים מעתה לומר לך מה שלמים מיוחדים שיש להן מתירין בין לאדם בין למזבח ד] אף כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליהן משום ה] פיגול: העולה דמה מתיר את בשרה למזבח ועורה לכהנים עולת העוף דמה מתיר את בשרה למזבח חטאת העוף דמה מתיר את בשרה לכהנים פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים דמם מתיר את אימוריהן ליקרב: ומוציא אני את הקומץ ואת הלבונה והקטרת ו] ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים והדם ר"ש אומר מה שלמים מיוחדין ז] *(שיש בו) על מזבח החיצון וחייבין עליו, אף כל שישנן על מזבח החיצון חייבין עליו משום פיגול, יצאו פרים הנשרפים, ושעירים הנשרפים, הואיל ח] שאין על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול: [אמר מר] כיוצא בשלמים מאי ניהו בכור דנאכל לשני ימים ולילה אחד, במאי אתי אי במה מצינו איכא למיפרך מה לשלמים ט] שהן טעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק אלא מאם האכל יאכל, הני תרי כללי דסמיכי אהדדי נינהו? אמר *רבא *כדאמרי במערבא כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכים זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט: עד שאני מרבה לוג שמן של מצורע: הא מני *רבי מאיר היא דתניא לוג שמן של מצורע חייבין עליו משום פיגול דברי רבי מאיר אימא סיפא ומוציא אני מנחת נסכים והדם אתאן לרבנן *דתניא נסכי בהמה חייבין עליהן משום פיגול מפני שדם הזבח מתירן ליקרב דברי רבי מאיר אמרו לו והלא אדם מביא י] את זבחיו היום א] ונסכיו מיכן עד עשרה ימים אמר להן אף אני לא אמרתי אלא בבאין עם הזבח אמר רב יוסף הא מני רבי היא דאמר לוג שמן של מצורע מתנותיו שרו ליה ומדמתנותיו שרו ליה מתנותיו מפגלי ליה דתניא לוג שמן של מצורע מועלין בו עד שיזרוק הדם, נזרק הדם לא נהנין ולא מועלין, רבי אומר מועלין יא] עד שיתן מתנותיו, ושוין שאסור באכילה עד שיתן מתן שבע ומתן בהונות אמרוה קמיה דרבי ירמיה, אמר: ב] גברא רבא כרב יוסף לימא כי הא מילתא הדרי

א) [ע' תוס' ר"ה ל: ד"ה ונתקלקלו] ב) [לקמן ק: כתובות מג.]

ויקרא כב

ויקרא ז

ואם לא נאמרו הייתי אומר כו' ל"ג הכא דליכא למיפרך דיו דהא קלות נמי במיתה: ואי באכילת מעשר. קאמר דאם לא נאמרו חמורות הייתי אומר על טומאת שרץ בלאו יב] על טומאת מת במיתה לכך נאמרו טומאת מת חמורות, ונאמר בהו לאו דלא תימא בהו מיתה (א) במעשר ואם לא נאמרו יג] *קלות הייתי אומר על החמורות במיתה הא מטומאת שרץ הוא דאתיא בק"ו: ודיו לבא מן הדין להיות כנדון. ולא אמינא בה מיתה אלא לאו: והכי קאמר אילו נאמר טומאת שרץ ונאמר מעשר. בלאו כדאיתא ותרומה במיתה כדאיתא ולא נאמר טומאת מת הייתי אומר קלות על הקלות = בלאו יד] בטומאה קלה דשרץ על אכילת קלות כגון מעשר יהא בלאו כדאיתא וקלות על החמורות במיתה וטומאת שרץ על אכילות החמורות כגון תרומה במיתה כדאיתא ומינה הוה גמרינן דמה שרץ=קלות על החמורות במיתה אף חמורות טו] *על קלות נמי במיתה דמה לי טומאה חמורה ואכילה קלה' מה לי אכילה חמורה וטומאה קלה' טז] (וטומאת המת על אכילת מעשר תהא במיתה) לכך נאמרו חמורות= טומאת המת יז] על אכילת מעשר (שלא תהא במיתה) ופירש בה לאו ולא במיתה לומר לך שהיא באזהרה: או אינו מביא כו'. רישא דברייתא בת"כ לענין פיגול קתני יכול לא יהא חייב אלא על השלמים בלבד ת"ל לענין טומאה וינזרו מקדשי ולקמן יליף נותר "חילול-חילול" מטומאה, ופיגול "בעון-עון" מנותר: או אינו. מרבה אלא כיוצא בשלמים שהרי כלל ופרט יח] אמור כאן כדמפרש לקמן ונימא מה הפרט מפורש נאכלין לשני ימים כו': ת"ל מבשר. ריבויא הוא דכתיב גבי פיגול (ויקרא ז) "מבשר זבח השלמים" ועלה קאי "והנפש האוכלת ממנו עונה תשא": עד שאני מרבה. כלומר אחרי יט] שאני מרבה ארבה עמהם אף לוג שמן של מצורע אם פיגול בדם האשם נתפגל הלוג: תלמוד לומר. לענין טומאה "אשר הם מקדישים" גבי "וינזרו" כתיב ואתי נותר חילול חילול מטומאה מה טומאה הכל בכלל אף נותר הכל בכלל, בנותר כתיב "כי את קודש ה' חילל" (ויקרא יט) ובטומאה כתיב "וינזרו ולא יחללו" (שם כב) והדר אתי פיגול עון עון מנותר: אף כל שיש לו מתירין. או לאדם או למזבח ועולה ילפא *)מאימורי שלמים וכן אימורי כל הקדשים כ] ובשר כל הקדשים הנאכלין ילפי מבשר שלמים שאין לו מתירין אלא לאדם וחייבין עליו: כיוצא בשלמים מאי ניהו. דקתני לעיל או אינו מביא כו' אלא כא](ב)כיוצא: האכל. כלל, "מבשר שלמים"=פרט, "יאכל"=חזר וכלל: הני תרי כללי דסמיכי כב] נינהו. שלא נכתב הפרט אלא בסוף: הטל פרט ביניהם. כג] הכתוב אחריהם הטל ביניהם ודונם כו' הלכך אי לאו דרבי רחמנא מבשר כד] (תחילה) הוה דיינינן ליה במה הפרט מפורש כו': חייבין עליו משום פיגול. אם בא עם האשם ופיגל באשם ואף על גב שאשם כה] היה רוצה יכול להביאו מכאן ועד עשרה ימים כדלקמן, אית ליה לרבי מאיר דכי הביאו עם האשם דם האשם הוא המתירו למתן בהונות ושיריו לאכילה שירי הלוג נאכלין כדאמרינן במעשה דלקמן: אמר רב יוסף כו] רבי היא כו'. וסבר לה כרבנן דהואיל ואפשר להביא נסכים לאחר זמן אין דם הזבח מפגלן ואפילו הביאן עמו, ולוג שמן נמי הא דקתני כז] (גמי) פיגול לא שיהא דם האשם מפגלו אלא מתנות שמן עצמו שמזה ממנו שבע הזאות בפנים הם מפגלין אותו אם הזה על מנת לאכול שיריו חוץ לזמנו' והוא נאכל ליום ולילה כדמרבינן ליה לקמן עם שאר קדשי קדשים: ומדשמעינן ליה לרבי כח] (דאמר) לוג שמן של מצורע מתנותיו שרו ליה לכהנים דאמר אף על פי שנזרק דם האשם יש מעילה בשמן עד שיתן שבע הזאות של צרכי גבוה הלכך מתנותיו מפגלין ליה שהן כט] מתירין: ולא נהנין. מדרבנן עד שיתן מתנותיו ל]: ולא מועלין. דקסבר דם האשם מתירו לכהנים וכל שיש בו שעת היתר לכהנים אין בו מעילה: רבי לא] אומר מועלין בו עד שיתן שבע הזאות של גבוה. אבל מתן בהונות דלאו צורך גבוה הוא ודאי לא פליג רבי: ושוין. שאפילו כהן מהנות גבוה אסור הוא לב] מדרבנן עד שיתן אף מתן בהונות: אמרוה. רבנן להא דרב יוסף:

הבא

*) [נ"א מאימורי שלמים לפי שאין להם מתירין אלא למזבח]

נאכל ליום ולילה מנין. לקמן בסוף דם חטאת (דף צח.) דרשינן מהיקישא דזאת התורה מה שלמים מפגלין כו' ונראה דהאי תנא לית ליה ההוא היקישא דאי אית ליה לא היה צריך לכל הני ייתורים: **ואתי** נותר חילול חילול מטומאה ואתי פיגול עון עון מנותר. מכאן לג] הוה מצי למידק לקמן (דף נ:) דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בגזירה שוה: **כיוצא** בשלמים מאי ניהו בכור. משמע דבכור דמי לשלמים טפי משאר קדשים ובעלמא איפכא כן לד] דאמר מנחות (דף פא:) מה שלמים באין בנדר ונדבה אף כל בא בנדר ונדבה לה]: **אלא** מאם האכל יאכל. ואע"ג דאמרינן לעיל בסוף פרק שני (דף כח:) בשתי אכילות הכתוב מדבר תרתי שמע מינה מדלא כתיב האכל האכל או יאכל יאכל כדאמר בריש הקומץ רבה (מנחות דף יז:) ומיהו רבי אליעזר דמוקי לה התם בדרשא אחרינא נפקא ליה הך דרשא מקרא אחרינא *וכרבא דמפרש לעיל בסוף פרק שני (דף כח:) סלהו מקרא לו] (אחרינא) [אריכא] ודריש מבשר זבח שלמיו מה שלמים מפגלין ומתפגלין כו' לא כמו שפירש שם בקונטרס מדכתיב זבח שלמים לז] דמשמע דמקיש זבח לשלמים אלא אהך ברייתא סמיך והקשה ה"ר חיים אמאי שביק לשון הברייתא דהוה ליה למימר מה שלמים מיוחדים שיש להם מתירין בין לאדם בין למזבח ועוד דמלישנא דמפגל ומתפגלין לא *ממעיט דם דדם מפגל ומתפגל כדתניא בתוספתא זריקה מפגלת ומתפגלת שהדם מפגל הבשר ומתפגלת על ידי זריקה אם זרק על מנת לשפוך שירים למחר: **ודונם** בכלל ופרט. ומ"מ צריכי ייתורי דלעיל דמכלל ופרט לא מרבי אלא הדומה לפרט בכל צדדין:

סד"א

לו א מיי' פ"ד מהלכות מחוסרי כפרה הל' ה:

לז ב מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה י:

לח ג מיי' פ"ד מהל' מחוסרי כפרה הל' ג:

נ"ל אלא קלות וגי' הש"ק כתוב במקום תיבת קלות

חולין קי:

טומאת מת על קלות מעשר נמי ש"ק

ש"ק מ"ז

ויקרא ז:יח

ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האוכלת ממנו עונה תשא

נושא

איפה דפיגול כתוב בתורה

אבל שלמים יש לרבות

כל דבר שיש לו מתיר

ורבא ש"ק

ממעטינן ש"ק

צ' גירסת שיטה מקובצת במקום מה שמופיע בסוגריים

נ"ל שישנו על כו'

ש"ק

חולין סה: ב"ק סד: בכורות נג. ע"ש שבועות ה.

מבנה

שלבים בבירור

מי ותנא של

הברייתא נזכר

תוספתא רפ"ט מנחות סו:

תשובות אמוראים

לשאלה "הא מני"

נ"ל רבינא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואי באכילות וכו' דלא תימא בהו מיתה אף במעשר ואם לא נאמרו קלות הייתי: (ב) ד"ה כיוצא וכו' כיוצא הס"ד ואח"כ מ"ה הני תרי וכו' בסוף הס"ד ואח"כ מ"ה הטל וכו' ביניהם הס"ד ואח"כ מ"ה האכל כלל וכו' וכלל הס"ד ואח"כ מ"ה ודונם כו' הלכך:

גליון הש"ס

גמ' ואתי נותר חילול. ע"ל דף מו ע"א תוס' ד"ה כג:

[מנחות סו: ע"ש מיהו גם במשנה דלעיל דף מג. תנן לוג שמן של מצורע וכו' ורבי מאיר אומר חייבין עליו משום פיגול ואולי יש לגרוס הכא דתנן לוג שמן וכו' והש"ס קיצר לישנא דמתניתין כמו בכמה של דוכתי כמ"ש תוס' סוכה ד. ד"ה בית ועוד שם יג. ד"ה וכבן וכ"כ עוד שבועות יט: ד"ה שבועות דדרך הש"ס לקצר במשנה שבברייתא וכ"כ עוד לעיל כה: ד"ה וספי]

שיטה מקובצת

א] אומר קלות על הקלות בלאו וקלות על החמורות': ב] חמורות על הקלות נמי במיתה לכך: ג] כל ששיריו נאכלין: ד] למזבח. ס"י וחייבין עליהן משום פיגול אף: ה] פיגול מרבה אני חטאת העוף שיש לו מתירין לאדם מרבה אני פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שיש להם מתירין למזבח ומוציא כו' כל זה מצאתי בס"י והיא נוסחא אמתית ולא גרס כלל העולה כו': ו] והקטרת ומנחת נסכים ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח תסכים ותיבת וכנחת נמחק: ז] מיוחדין שישנו על מזבח החיצון וחייבין עליהן אף כל שישנו: ח] הואיל שאינן על מזבח כו' אין חייבין עליהן משום פיגול ס"א אמר מר כיוצא: ט] לשלמים שכן טעונין סמיכה: י] מביא זבחו היום ונסכיו מיכן עד י' ימים: יא] מועלין בו עד: יב] בלאו ועל טומאת: יג] כלום הייתי אומר כו' הוא דהוה אתי' בק"ו: יד] בלאו טומאת קלה: טו] חמורות דהיינו טומאת מת על מעשר קלות: טז] וטומאה קלה לכך נאמרו כו' והשאר נמחק: יז] המת חמורות על אכילת מעשר ופירש בה לאו ולא מיתה לומר לך שהיא באזהרה בלבד הס"ד: יח] ופרט וכלל אמור: יט] אחרי. ס"י שהתחלתי לרבות ארבה כו': כ] הקדשים מאימורי שלמים ילפי שאין להם מתירין אלא למזבח ואתרבו בשר כל הקדשים שהן הנאכלים: כא] אלא מאם האכל ותיבת כיוצא נמחק: כב] דסמיכי אהדדי נינהו: כג] ביניהם הפרט הכתוב: כד] מבשר הוה דיינינן ליה כו' מפורש כו' ולא הוי אתי' אלא בכור הס"ד: כה] שאם רצה היה יכול להביא כו' דם האשם מתירו למתן בהונות ושיריו לאכילה דשירי הלוג נאכלין: כו] יוסף הא מני רבי: כז] דקתני פיגול: כח] לרבי לוג ותיבת דאמר נמחק: כט] שהן מתירין הס"ד: ל] שיתן מתנותיו שבע הס"ד: לא] רבי. גליון דמודה הוא דכיון שניתנו ממנו המתנות שהן צורך גבוה שוב אין מועלין בהן אע"פ שלא ניתן ממנו לבהונות. ע"כ: לב] הוא באכילת מדרבנן: לג] מכאן הוי מצי למיפרך לקמן כן הוא בס"א: לד] כן וי"ל דהכא איירי לגבי אכילה להכי מרבינן (הדמים) [הדומים] לאכילה. ת' מהר"פ ז"ל: לה] ונדבה לאפוקי בכור: לו] מקרא אריכא ודריש מבשר זבח: לז] שלמים דריש משמע דמקיש: